

Rơm rạ dồi dào, công nghệ còn thiếu: Nút thắt của bài toán trồng nấm sạch tại Việt Nam

08:49 26/01/2026

Trong khi nhiều quốc gia đã coi rơm rạ là nguồn nguyên liệu quan trọng cho nông nghiệp tuần hoàn, tại Việt Nam, tài nguyên này vẫn chưa được khai thác tương xứng với tiềm năng. Đáng chú ý, các nước như Hàn Quốc đã làm chủ công nghệ trồng nấm từ phụ phẩm nông nghiệp, còn Việt Nam dù có nguồn rơm rạ phong phú lại chủ yếu mới dừng ở những mô hình nhỏ lẻ, hiệu quả chưa cao.

Theo thống kê của các chuyên gia, mỗi năm thế giới phát sinh khoảng 500-600 triệu tấn rơm rạ, trong đó Tiểu vùng Mekong chiếm tỷ trọng đáng kể. Tuy nhiên, tại nhiều quốc gia trong khu vực, rơm rạ sau thu hoạch vẫn bị đốt bỏ hoặc xử lý không đúng cách, gây ô nhiễm không khí, làm suy giảm chất lượng đất, gia tăng phát thải khí nhà kính và ảnh hưởng trực tiếp đến sức khỏe cộng đồng. Trong bối cảnh biến đổi khí hậu ngày càng nghiêm trọng, quản lý và tái sử dụng rơm rạ đã trở thành một mắt xích quan trọng trong chiến lược phát triển nông nghiệp xanh, phát thải thấp.



Biến rơm rạ thành tài nguyên, giảm phát thải, tăng lợi ích

PGS.TS. Nguyễn Văn Hùng, Chuyên gia cao cấp của Viện Nghiên cứu Lúa gạo Quốc tế (IRRI), kiêm Trưởng dự án RiceEco cho biết, sau ba năm triển khai, dự án đã cung cấp những bằng chứng khoa học rõ ràng về hiệu quả của việc thu gom và sử dụng rơm rạ theo hướng kinh tế tuần hoàn. Không chỉ giúp tăng trên 20% giá trị cho chuỗi lúa – rơm, các mô hình này còn góp phần giảm hơn 30% lượng phát thải khí nhà kính so với phương thức canh tác truyền thống.

Tại Đồng bằng sông Cửu Long, Hợp tác xã nông nghiệp Tiến Thuận (TP. Cần Thơ) là một ví dụ tiêu biểu khi tham gia Đề án 1 triệu hecta lúa chất lượng cao, giảm phát thải. Theo ông Nguyễn Cao Khải, Giám đốc HTX, việc tích hợp khai thác rơm rạ để trồng nấm và sản xuất phân hữu cơ đã giúp thu nhập của nông dân tăng hơn 20%, tương đương khoảng 640 USD/ha/năm với ba vụ lúa. Đồng thời, mô hình này còn giúp giảm chi phí đầu vào, hạn chế tác động tiêu cực đến môi trường và cải thiện chất lượng không khí nông thôn nhờ không đốt rơm rạ.

Từ góc độ chính sách, nguyên Bộ trưởng Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn Cao Đức Phát nhấn mạnh, xử lý hiệu quả rơm rạ là giải pháp “kép”, vừa nâng cao thu nhập cho nông dân, vừa góp phần giảm phát thải khí nhà kính. Tuy nhiên, ông cho rằng, không thể chỉ kêu gọi nông dân và doanh nghiệp tự bỏ thêm chi phí để giảm phát thải, mà cần có các giải pháp cụ thể chứng minh hiệu quả kinh tế rõ ràng.

Theo ông Cao Đức Phát, trồng nấm từ rơm rạ đã mang lại lợi nhuận 400–500 USD mỗi năm, song câu hỏi đặt ra là liệu Việt Nam có thể phát triển thêm các loại nấm khác, có giá trị kinh tế cao hơn hay không. “Hàn Quốc có công nghệ, Việt Nam có nguyên liệu. Vấn đề là phải đầu tư nghiên cứu, làm chủ công nghệ trồng nấm và các sản phẩm giá trị gia tăng từ rơm rạ, khi đó mới đủ sức hấp dẫn để nông dân và doanh nghiệp tham gia lâu dài”, ông nhấn mạnh.

Nam Sơn (t/h)